

DIDŽIOSIOS KOVOS APYGARDOS PARTIZANŲ TAKAIS

2009

95

LIETUVOS
POLITINIŲ KALINIŲ
IR TREMTINIŲ
SAJUNGA

Partizanas perneša viską,
Pakelia visus sunkumus,
Su šypsena veide net gyvybę aukoja,
Kad jo mirtis išlaikytų tautą gyvą.

(Plk. Juozapas Šbaila-Merainis)

1. Paminklas

„Lithuania Restituta“

Paminklas sukurtas architekto S. Jakševičiaus bei menininko L. Truikio, pastatytas 1930 m. ir skirtas Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečiui. 1951 m. paminklas buvo išsprogdintas ir užkastas ten, kur stovėjo. Paminklas atkastas 1989 m., o atstatytas 1990 m. minint Vasario – 16ją.

* * *

* * *

2. Dukstynos kapinės. Memorialas negrižusiems iš sovietų vergovės politiniams kaliniams ir tremtiniams atminti. Atidengtas 1990 m. Autorius skulptorius Jonas Jagėla.

3. Didžiosios Lietuvos apygardos memorialinis parkas. Pradėtas kurti 1993 m. monsijoro Alfonso Svarinsko iniciatyva.

14 kryžių paminklų kiekvienam DKA batalionui, apygardos vadams ir Prisikėlimo kryžius.

Pirmąjį kančios kelio kryžių padarė kavarskietis tautodailininkas Algirdas Jurkėnas, visų kitų autorius – tautodailininkas Pranas Kaziūnas.

4. Juodkiškių kaime, Lyduokių sen. 1997 m. atidengtas paminklas LLK Didžiosios Kovos apyg. Plieno rinkt. partizanams, žuvusiems 1949 12 30.

* * *

5. Vepriai. Miestelio centre pastatytas kryžius 1945 m. kovo 2 d. Upninkų vls. Gudonių k. partizanų ryšininko Karolio Stepšio sodyboje žuvusių Didžiosios Kovos apygardos Žalio Velnio rinktinės Eugenijaus Svilo–Slyvos būrio partizanų atminimui. Aut. Romas Petrauskas. Pastatytas 1993 m.

* * *

6. Gelyonų miestelė prie Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios Didžiosios Kovos apygardos partizanams, jų ryšininkams ir rėmėjams atminti 1998 m. pastatytas paminklas. Skulptorius - Jonas Jagėla.

7. 1945 03 02 Upninkų k. (buvęs Gudonių k.) žuvo 19 DKA Slyvos būrio partizanų. Autorius - Zigmas Koncevičius.

* * *

8. Jonava. Išniekintų DKA ir Vyčio apyg. partizanų ir vietos gyventojų kūnai gulėdavo prie sribų būstinės, buvusioje turgaus aikštėje.

Granito plokštėse iškalta 60 pavardžių arba tik slapyvardžiai. Autoriai - architektai V.Juraška ir A.Akelis

Didžiosios Kovos apygarda (DKA) įkurta 1945 balandžio mėn., kurią sudarė A ir B rinktinės. Apygardos teritorija apėmė Kauno, Vilniaus, Ukmergės, Trakų ir dalyje aplinkinių apskričių, kuriose partizaninis judėjimas prasidėjo dar 1944 m. Vienijimuisi įtakos turėjo Lietuvos Laisvės armija. Partizaninių struktūrų kūrime nemažai nuveikė partizanų vadas J.Misiūnas-Zalias Velnias. Apygardos vadai: Jonas Misiūnas-Žalias Velnias (1944 09 – 1945 01 ir 1945 04 – 1946 07), Mykolas Kareckas-Serbentas (1945 01 – 1945 04). 1946 m. MGB infiltravus savus agentus, praktiškai sunaikinta A rinktinė. B rinktinės vadas Alfonsas Morkūnas-Plienai, nepasitikėdamas MGB provokacija, išlaikė organizacinę struktūrą. 1948 gegužės mėnesį rinktinei suteiktas apygardos statusas, o vadu paskirtas A. Morkūnas-Plienai, kuris pareigose išbuvo iki savo žūties 1949 12 30. 1950 11 25 Rytų Lietuvos srities vado įsakymu apygarda panaikinta.

Po 1950 m. kovą su okupantu tęsė atskiri būriai ir pavieniai partizanai.

ŽYGIO MARŠRUTAS

1. Ukmergės paminklas „Lithuania Restituta“ - 10.00 val.
2. Dukstynos kapinės - 11.00 val.
3. DKA memorialinis parkas - 11.45 val.
4. Juodklėškės - 13.00 val.
5. Vepriai - 13.45 val.
6. Gelvonai - 14.45 val.
7. Upninkai - 15.30 val.
8. Jonava - 16.30 val.

